NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA- 4101–28-01/2011
P/11/111

Warszawa, dnia 24 stycznia 2012 r.

Pan
Sylwester Chołast
Dyrektor Mazowieckiego Zespołu
Parków Krajobrazowych
w Otwocku

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*[1] zwanej dalej *„ustawą o NIK"*, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie przeprowadziła w Mazowieckim Zespole Parków Krajobrazowych w Otwocku[2] kontrolę w zakresie realizacji ustawowych zadań w parkach krajobrazowych, w tym w szczególności w Nadbużańskim Parku Krajobrazowym (NPK) i Brudzeńskim Parku Krajobrazowym (BPK), w okresie od 1 sierpnia 2009 r. do 30 września 2011 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 30 grudnia 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 *ustawy o NIK,* przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych zadań określonych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody[3], pomimo stwierdzonych uchybień dotyczących długotrwałego procesu aktualizacji projektu Planu ochrony dla BPK, sporządzonego w 2007 r., oznakowania parków tablicami niespełniającymi wymagań określonych w obowiązujących przepisach oraz braków wyposażenia pracowników w bezpłatne umundurowanie.

1. Uchwałą Nr 201/09 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 16 listopada 2009 r.[4], z dniem 1 stycznia 2010 r. został utworzony Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych, który powstał z połączenia Zespołu Parków Krajobrazowych: Mazowieckiego, Chojnowskiego i Brudzeńskiego, Kozienickiego Parku Krajobrazowego i Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. W okresie od 1 sierpnia do 31 grudnia 2009 r., NPK funkcjonował jako samodzielna jednostka budżetowa, a BPK wchodził w skład ww. Zespołu Parków – jednostki te

[1] Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.
[2] Dalej także „MZPK" lub „Zespół Parków" .
[3] Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.
[4] Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 204, poz. 5837

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

przejął od Wojewody Mazowieckiego - z dniem 1 sierpnia 2009 r. - Samorząd Województwa Mazowieckiego, na mocy *ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie*.[5]. Decyzją nr 2867/2009 z dnia 20 listopada 2009 r., Wojewoda Mazowiecki stwierdził nabycie z mocy prawa przez ww. Samorząd, mienia Skarbu Państwa niezbędnego do wykonywania przekazanych zadań, zgodnie z art. 31 ust. 1 cyt. ustawy.

Nadbużański Park Krajobrazowy (NPK) był tworzony w latach 1993 – 2005, na podstawie rozporządzeń Wojewodów: Siedleckiego, Łomżyńskiego, Ciechanowskiego i Mazowieckiego W rozporządzeniu Wojewody Mazowieckiego nr 58 z dnia 25 maja 2005 r.[6] określono m.in., że Park położony jest na terenie 18 gmin, a jego powierzchnia wynosi 113 671,7 ha, w tym powierzchnia otuliny – 39 535,2 ha. Na terenie NPK istnieje pięć obszarów NATURA 2000 o powierzchni 21 053,78 ha oraz dwanaście rezerwatów przyrody o pow. 676,88 ha.
Natomiast Brudzeński Park Krajobrazowy (BPK) został utworzony na mocy uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Płocku z dnia 9 czerwca 1988 r., a aktualnie funkcjonowanie BPK reguluje rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego nr 5 z 4 kwietnia 2005 r.[7]). Powierzchnia ww. Parku, położonego na obszarze dwóch gmin w powiecie płockim, wynosi 7 568 ha, w tym otuliny - 4 397 ha. W granicach BPK znajdowały się 3 rezerwaty przyrody o powierzchni 320,65 ha oraz jeden obszar Natura 2000 - o powierzchni 204,50 ha. Szczególne cele ochrony oraz zakazy obowiązujące w NPK i BPK określone zostały w cyt. rozporządzeniu Wojewody Mazowieckiego z 4 kwietnia 2005 r. oraz rozporządzeniu nr 3 z dnia 15 marca 2005 r.[8].

Stwierdzono, że struktura organizacyjna MZPK (w tym NPK i BPK) została określona w Statucie, nadanym Zespołowi Parków, uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 201/09 z dnia 16 listopada 2009 r., zgodnie z wymogami art. 16 ust. 5 *cyt. ustawy o ochronie przyrody*.

Liczba etatów w parkach krajobrazowych zwiększyła się: z 3,25 etatów na 31 grudnia 2009 r. do 5,5 etatów – na 30 września 2011 r. w NPK oraz odpowiednio: z 1 do 1,5 etatu - w BPK. Pracownicy zatrudnieni w Służbie Parków Krajobrazowych spełniali wymagania kwalifikacyjne, określone w *rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 2 marca 2005 r. w sprawie stanowisk oraz wymagań kwalifikacyjnych, jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach w Służbach Parków Krajobrazowych*[9]. Dyrektor MZPK określił w zakresach czynności zadania i obowiązki oraz zakres odpowiedzialności ww. osób. Stan zatrudnienia - według opinii Dyrektora – był, w latach 2010-2011, wystarczający do zakresu zadań realizowanych przez NPK i BPK.

2. Ustalono, że Plan ochrony dla NPK ustanowił Wojewoda Mazowiecki rozporządzeniem Nr 20 z dnia 8 sierpnia 2006 r.[10]. Ww. Plan zawierał elementy określone w art. 20 ust. 4 *cyt. ustawy o ochronie przyrody***.** Przed sporządzeniem projektu planu ochrony NPK, wykonano prace w zakresie określonym w § *14 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla*

[5] Dz. U. z 2009 r. Nr 92, poz. 753 ze zm.
[6] Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 136, poz. 4208.
[7] Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 75, poz. 1974.
[8] Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 66, poz. 1701.
[9] Dz. U. Nr 41, poz. 395.
[10] Dz. Urz. Woj. Maz., Nr 172, poz. 34341.

parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody [11] Ujęte w ww. Planie cele ochrony Parku, były zbieżne ze szczególnymi celami ochrony, określonymi przez Wojewodę Mazowieckiego w cyt. rozporządzeniu z 15 marca 2005 r.

Uwagi NIK dotyczą braku aktualnego Planu ochrony dla BPK. Park posiadał Plan ochrony, sporządzony na lata 1996 - 2016 i zatwierdzony rozporządzeniem Nr 21/97 Wojewody Płockiego z dnia 21 lutego 1997 r.[12]), jednak wbrew postanowieniom art. 154 ust. 3 *cyt. ustawy o ochronie przyrody,* nie sporządził planu ochrony w rozumieniu tej ustawy, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia jej w życie (1 maja 2004 r.). Dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych: Mazowieckiego, Chojnowskiego i Brudzeńskiego, sporządził wprawdzie projekt Planu ochrony BPK (w 2007 r.), który jednak – w ocenie Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego – wymagał uzupełnienia i dokonania niezbędnych uzgodnień. Prace nad aktualizacją ww. Planu zostały zawieszone od kwietnia 2008 r. do lipca 2010 r. Dyrektor MZPK w 2010 r. podjął działania zmierzające do aktualizacji projektu Planu, pozyskując z WFOŚiGW środki na dofinansowanie tych prac w kwocie 50 tys. zł. Przedmiotowego Planu nie zaktualizowano, z powodu konieczności uwzględnienia w nim planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Sikórz (zgodnie z wymogami art. 20 ust. 5 *ustawy o ochronie przyrody),* który jest w trakcje realizacji przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska.

3. NIK pozytywnie ocenia realizację przez pracowników NPK i BPK zadań określonych w art. 107 ust. 2 *ustawy o ochronie przyrody.* W badanym okresie przeprowadzono 273 inwentaryzacji siedlisk, stanowisk, obiektów i pomników przyrody zasługujących na ochronę. Podejmowane były działania w celu identyfikacji i oceny istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych w parkach, w tym m.in.: w latach 2010-2011 wykonano 85 patroli na rzece Bug i Liwiec oraz Narwi w celu eliminacji zagrożeń związanych z kłusownictwem. Realizowano zadania związane z ochroną innych form ochrony przyrody zlokalizowanych na terenie parków, w tym m.in. dokonano zabiegów konserwatorskich i leczenia 20 pomników przyrody w NPK oraz alei lipowo-kasztanowcowej w BPK, zainstalowano 180 budek lęgowych dla trzmieli i 30 budek lęgowych dla dudka oraz przeprowadzano 502 kontrole w rezerwatach przyrody.

NIK pozytywnie ocenia promocję wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i turystycznych ww. Parkach, a także współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego i innymi podmiotami. Podejmowane działania polegały m.in. na organizowaniu konkursów, konferencji i wystaw, prowadzeniu zajęć terenowych oraz prelekcji i lekcji tematycznych w szkołach, zrealizowaniu projektu pn. „Pomagamy płazom przetrwać wiosenną wędrówkę do zbiorników wodnych – akcja edukacyjno-ochroniarska na terenie NPK", a także na udziale pracowników parków w inicjatywach edukacyjnych i promocyjnych organizowanych przez inne podmioty.

Ustalono, że na terenie NPK zostało wytyczonych i oznakowanych osiem ścieżek dydaktycznych o długości 105,2km. Przez teren Parku przebiegało 6 rowerowych i 8 pieszych szlaków turystycznych o łącznej długości 382,8 km oraz dwa szlaki kajakowe na Bugu i rzece Liwiec. Zostały one też opisane i oznaczone w przygotowanych przez NPK wydawnictwach, w tym m.in. na mapie turystycznej „Nadbużański Park

[11] Dz. U. Nr 94, poz. 794 ze zm.
[12] Dz. Urz. Woj. Płockiego Nr 5, poz.35.

Krajobrazowy" oraz ofercie edukacyjnej, wydanej w formie folderu. Na terenie BPK wytyczono i oznakowano 4 ścieżki i szlaki turystyczno-edukacyjne o łącznej długości 76 km, które zostały opisane i oznaczone na mapie przyrodniczo-turystycznej Parku, wydanej przez Zespół Parków Krajobrazowych: Mazowieckiego, Chojnowskiego i Brudzeńskiego.

4. W trakcie kontroli NIK dokonano oględzin 85 miejsc na terenie NPK i BPK i stwierdzono 13 przypadków występowania śmieci, w tym 10 w NPK i 3 w BPK . Do zakończenia kontroli ww. odpady zostały uprzątnięte. NPK i BPK kierowały pisma do urzędów gmin, na terenie których zlokalizowano śmieci, z prośbą o ich uprzątnięcie. Ponadto w ramach akcji „Czyste lasy na Mazowszu" realizowanej przy współpracy z Zakładem Karnym Warszawa – Białołęka, na podstawie umowy zawartej w dniu 21.09.2011 r. pomiędzy MZPK i Zakładem Karnym Warszawa – Białołęka, w dniach od 11 października do 9 listopada 2011 r. 4 więźniów przy nadzorze strażników NPK usunęło 77 m^3 śmieci.

Na obrzeżach BPK umieszczono 8 tablic informujących o nazwie Parku, a na obrzeżach NPK - 54 ww. tablice, stosownie do wymogów określonych w art. 115 ust. 1 *ustawy ochronie przyrody,* z których 43 nie spełniało wymogów w zakresie wymiarów określonych w załączniku nr 1 *do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów tablic*[13]. Ponadto na terenie NPK umieszczono 11 tablic informujących o zakazach obowiązujących w Parku, a na terenie BPK - 12 ww. tablic, które również nie spełniały wymogów (m. in. w zakresie wymiarów i tła tablicy), określonych w załączniku nr 4 *do cyt. rozporządzenia*.

Zgodnie z postanowieniami § 10 Statutu MZPK, nadanego cyt. uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego Nr 201/09 z dnia 16 listopada 2009 r., umieszczanie tablic informujących o nazwie parku krajobrazowego i zakazach w nim obowiązujących, należy do zadań dyrektora MZPK.

5. W okresie objętym kontrolą, pracownicy NPK i BPK, realizując zadania w zakresie nadzoru nad przestrzeganiem obowiązujących w nich zakazów, przeprowadzili 1 178 kontroli, wizytacji i lustracji terenowych, z tego: 1 168 z własnej inicjatywy, a 10 - w związku z otrzymaniem informacji o prawdopodobnym naruszeniu zakazów. W wyniku kontroli stwierdzono 34 przypadki naruszeń zakazów, które dotyczyły m.in. wycinki drzew bez zezwolenia, zaśmiecania Parków, łamania zakazu wstępu do rezerwatów, z czego w 24 przypadkach udzielono upomnień, a w pozostałych 10 - powiadomiono odpowiednie organy, w tym m.in. urzędy gmin, policję i Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska.

6. Stwierdzono, że wg stanu na dzień 30 września 2011 r., pracownicy Służb NPK i BPK nie otrzymali niektórych części bezpłatnego umundurowania, określonego w § 3 ust, 1 - 6 *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 marca 2005 r. w sprawie wzoru legitymacji służbowej i wzorów umundurowania pracowników Służb Parków Krajobrazowych oraz oznak służbowych dla poszczególnych stanowisk*[14]. Do zakończenia kontroli dokonano zakupu 70 sztuk umundurowania, jednak w dalszym ciągu dwóch pracowników nie otrzymało pełnego umundurowania (m. in. brak kurtki nieprzemakalnej, koszuli z długim rękawem i czapki).

[13] Dz. U. Nr 268, poz. 2665.
[14] Dz. U. Nr 67, poz. 584.

7. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą MZPK nie współpracował z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Warszawie, a zakres współpracy pomiędzy ww. jednostkami nie został uregulowany w żadnym dokumencie. Zgodnie z art. 124 ust. 1 cyt. r *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,* regionalny dyrektor ochrony środowiska wykonuje swoje zadania m. in. przy współpracy z dyrektorami parków krajobrazowych lub zespołów parków krajobrazowych. Dyrektor RDOŚ w Warszawie poinformowała, że *„w tej chwili nie ma formalnie ustalonych zasad współpracy z Mazowieckim Zespołem Parków Krajobrazowych w Otwocku. Planowane jest natomiast podpisanie takiego porozumienia w styczniu 2012 r.".*

8. NIK nie wnosi uwag do gospodarowania i wykorzystania przez MZPK środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań ustawowych. W latach 2010 – 2011 (do 30 września) wydatkowano 3 452,9 tys. zł, z tego: 2 078,7 tys. zł (60,2%) stanowiły wynagrodzenia wraz z pochodnymi, 1.297,4 tys. zł (37,6%) – pozostałe wydatki bieżące, a 76,8 tys. zł (2,2%) – wydatki majątkowe Ww. środki wydatkowano zgodnie z planami finansowymi na lata 2010 – 2011. W ogólnej kwocie wydatków - 2 197,9 tys. zł (63,6%), stanowiły środki z budżetu Samorządu Województwa Mazowieckiego, i 703,0 tys. zł (20,4%) – środki z budżetu Wojewody.

Spośród objętych szczegółową analizą 20 wydatków o wartości 192,4 tys. zł, poniesionych na działalność NPK i BPK, stwierdzono, że ww. wydatków dokonano bez stosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych[15], zgodnie z art. 4 pkt. 8, bowiem wartość zamówień nie przekraczała wyrażonej w złotych równowartości kwoty 14.000 euro. Wydatki na kwotę 54,9 tys. zł zostały zrealizowane zgodnie z zawartymi umowami, a wykonane prace odebrano protokolarnie. Ww. umowach w należyty sposób zabezpieczono interesy MZPK, poprzez określenie wysokości kar umownych w przypadku nieterminowego wykonania określonych w nich zadań. Pozostałe środki w kwocie 37,5 tys. zł zostały wydatkowane m.in. na zakup: sprzętu audio-wideo, mikroskopów, zestawów komputerowych, mebli i aparatów fotograficznych. Wydatków objętych badaniem, dokonano zgodnie z zasadami określonymi w art. 44 ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych[16].

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Kontynuowanie działań zmierzających do ustanowienia Planu ochrony dla BPK.
2. Oznakowanie NPK i BPK tablicami spełniającymi wymagania określone w *rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie wzorów tablic.* (przy dokonywaniu ich wymiany).
3. Zapewnienie wszystkim pracownikom Służb Parków Krajobrazowych bezpłatnego umundurowania, zgodnie z wymogami *rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie wzoru legitymacji służbowej i wzorów umundurowania pracowników Służb Parków Krajobrazowych oraz oznak służbowych dla poszczególnych stanowisk.*.
4. Kontynuowanie akcji mających na celu utrzymanie czystości na terenie parków przy współudziale innych jednostek organizacyjnych, w tym gmin odpowiedzialnych za utrzymanie czystości.

[15] Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.
[16] Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, zwraca się do Pana Dyrektora o przedstawienie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK,* w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK,* termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej Komisji NIK.